

Journal of Intelligent Procedures in Electrical Technology Vol. 14/ No. 54/ Summer 2023 P-ISSN: 2322-3871, E-ISSN: 2345-5594, http://jipet.iaun.iau.ir/

20.1001.1.23223871.1402.14.54.1.7

Research Article

Vector Control of Speed and Reactive Power of Brushless Doubly Fed Induction Generator Based on Nonlinear Control Approach

Davoud Abootorabi Zarchi¹, Assistant Professor, Hossein Abootorabi Zarchi², Assistant Professor, Hamidreza Mosaddegh Hesar², PhD., Mohammad Ali Salahmanesh², PhD. Student

¹Faculty of Engineering- Yazd University, Yazd, Iran ²Faculty of Engineering- Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran d.abootorabi@yazd.ac.ir, abootorabi@um.ac.ir, hamid.mosaddegh@alumni.um.ac.ir, m.salahmanesh@mail.um.ac.ir

Abstract

The brushless doubly fed induction generator (BDFIG) is one of the main members of doubly fed electrical generators which has come close to commercialization in recent years. This generator has some of outstanding features of squirrel cage induction generator and conventional synchronous generator, and at the same time, it requires a partially rated converter. One of the major challenges in the evolution of this generator is the problem of controlling it and the necessity of having a suitable and efficient controller to stabilize the generator in the operating speed range. Therefore, in this paper, a comprehensive vector control scheme based on nonlinear control methods is proposed. Accordingly, a reference model controller fulfills the control of rotor speed. In addition, for simultaneous control of reactive power and torque, a combined approach based on sliding mode and PI controllers are used. The simulation results show in presence of the mentioned control structure, the dynamic response of system in different conditions such as change of mechanical input power and reference speed variation is much more appropriate than when a linear controller is used.

Keywords: brushless doubly fed induction generator, model reference adaptive system, sliding mode and PI combined controller, speed and reactive power control

Received: 17 November 2021 Revised: 11 January 2022 Accepted: 4 February 2022

Corresponding Author: Dr. Davoud Abootorabi Zarchi

Citation: D. Abootorabi-Zarchi, H. Abootorabi-Zarchi, H. Mosaddegh-Hesar, M.A. Salahmanesh, "Vector control of speed and reactive power of brushless doubly fed induction generator based on nonlinear control approach", Journal of Intelligent Procedures in Electrical Technology, vol. 14, no. 54, pp. 1-16, Sept. 2023 (in Persian).

20.1001.1.23223871.1402.14.54.1.7

مقاله پژوهشی

کنترل برداری سرعت و توان راکتیو ژنراتور القایی دوتحریکه بدون جاروبک مبتنی به روش کنترل غیرخطی

داود ابوترابیزارچی^۱، استادیار، حسین ابوترابیزارچی^۲، استادیار، حمیدرضا مصدقحصار^۲، دانشآموخته دکتری، محمدعلی صلاحمنش^۲، دانشجوی دکتری

> ۱ – دانشکده مهندسی – دانشگاه یزد، یزد، ایران ۲ – دانشکده مهندسی – دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران d.abootorai@yazd.ac.ir, abootorabi@um.ac.ir, hamid.mosaddegh@alumni.um.ac.ir, m.salahmanesh@mail.um.ac.ir

چکیده: ژنراتور القایی دوتحریکه بدون جاروبک یکی از عناصر مهم خانواده ژنراتورهای جریان متناوب با تغذیه دوگانه است که در سالهای اخیر به مرزهای تجاریسازی نزدیک شده است. این ژنراتور، برخی از خصوصیات بارز ژنراتور القایی قفس سنجابی و ژنراتور سنکرون معمولی را بهطور همزمان داراست و در عین حال، به یک مبدل با ظرفیتی کمتر از ظرفیت نامی ژنراتور نیاز دارد. یکی از چالشهای مهم در مسیر تکامل این ژنراتور، مسئله کنترل آن و ضرورت حضور یک کنترل کننده مناسب و کارا برای پایدارسازی ژنراتور در محدوده سرعت کاری و نیز تامین سایر الزامات عملکرد دینامیکی و حالت ماندگار است. لذا، در این مقاله یک طرح کنترل برداری جامع مبتنی بر روشهای کنترل غیرخطی ارائه میشود. بر این اساس وظیفه کنترل سرعت ژنراتور بر عهده کنترل مدل مرجع قرار می گیرد. همچنین برای کنترل همزمان توان راکتیو و گشتاور از روش کنترلی مبتنی بر ترکیب حالت لغزشی و متناسب–انتگرالگیر (IP) استفاده میشود. نتایج شبیهسازی نشان میدهد که با استفاده از ساختار کنترلی مزبور، پاسخ دینامیکی سیستم در شرایط مختلف مانند تغییر توان مکانیکی ورودی و سرعت مرجع بسیار مناسب تر از کنترلی مزبور، پاسخ دینامیکی سیستم در شرایط مختلف مانند تغییر توان مکانیکی ورودی و سرعت مرجع بسیار مناسبتر از رمانی است که از کنترل کننده خطی استفاده میشود. نتایج شبیه مازی نشان میدهد که با استفاده از ساختار

کلمات کلیدی: ژنراتور القایی دوتحریکه بدون جاروبک، سیستم تطبیقی مدل مرجع، کنترل سرعت و توان راکتیو، کنترل-کننده ترکیبی حالت لغزشی و PI

> تاریخ ارسال مقاله: ۱۴۰۰/۸/۲۶ تاریخ بازنگری مقاله: ۱۴۰۰/۱۰/۲۱ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۱۱/۱۵

نام نویسندهی مسئول: دکتر داود ابوترابیزارچی **نشانی نویسندهی مسئول:** یزد- دانشگاه یزد-دانشکده مهندسی برق- گروه قدرت

۱– مقدمه

ماشین القایی دوتحریکه بدون جاروبک^۱ (BDFIM) یک ماشین القایی تکقابه و بدون جاروبک است که دو سیمپیچ سه فاز متعادل داشته و هر دو آنها بر روی استاتور نصب میشود. یکی از آنها سیمپیچ قدرت^۲ (PW) است که بهطور مستقیم به شبکه متصل می شود و بخش عمدهای از توان، از طریق این سیم پیچ، بین شبکه و ماشین تبادل می شود. سیم پیچ دیگر که از طریق یک مبدل پشت به پشت با ظرفیتی کمتر از ظرفیت ماشین به شبکه متصل گردیده است، سیم پیچ کنترل^۳ (CW) نامیده می شود [۱]. لازم به ذکر است که ظرفیت سیمپیچ کنترل به محدوده سرعت مورد نیاز و همپنین نیازمندیهای توان راکتیو بستگی دارد [۲]. BDFIM به دلیل مزیتهایی مانند حذف جاروبک (تعمیرات کم و افزایش قابلیت اطمینان) و استفاده از اینورتری با ظرفیتی در حدود ۳۰ درصد ظرفیت ماشین، در چند سال اخیر مورد توجه و مطالعه قرار گرفته است. بهطور کلی می توان پژوهش هایی که تاکنون بر روی BDFIM انجام شده را در سه گروه دستهبندی کرد. در گروه اول، ساختمان ماشین با تمركز بر روى ساختار روتور مطالعه مىشود [۳-۶]. در اين مقالهها به مسئله طراحي بهينه ماشين براى دستيابي به اهدافي از قبیل افزایش نسبت توان به وزن و بهبود کمیتهای عملکردی آن پرداخته شده است. از آنجا که بخش زیادی از عیبها و محدودیتهای عملکردی ماشین ناشی از ساختار ویژه روتور است، لذا در مراجع مختلف ساختارهایی جدید برای روتور پیشنهاد و توانایی آنها در بهبود عملکرد اثبات شده است. همچنین مدلهای تحلیلی مناسبی ارائه شده که قادر به پیشبینی رفتار ماشین با دقت قابل قبول و زمان کم است. در گروه دوم، روشهای مدلسازی BDFIM قرار می گیرد. تاکنون چندین مدل شامل مدل اجزاي محدود^۴ (FE) [۷]، مدل مدار معادل مغناطيسي^۵ (MEC) [۸] و مدل مدار معادل الكتريكي^۶ (EEC) [۹] برای پیشبینی عملکرد این ماشین ارائه شده است. روش اجزای محدود برای شبیهسازی عملکرد ماشین بسیار ارزشمند است. مدل FE قادر به محاسبه مستقیم و با دقت بالای توزیعهای چگالی شار مغناطیسی است. مدل MEC بهمنظور مدلسازی و تحليل ماشينهاي الكتريكي با دقت بالا و زمان كوتاه مورد استفاده قرار مي گيرد. در مدار معادل مغناطيسي، اشباع مغناطيسي، هارمونیکهای مکانی، ساختار توزیع شده سیم پیچ استاتور و روتور، عدم تقارنها، پیچش شیارها، اثرات شیاربندی و شارهای نشتی را میتوان مدل کرد. مدل EEC نیز برای انجام مطالعه کنترل و بررسی رفتار دینامیکی ماشین مناسب است. از آنجا که BDFIM در محدوده سرعت کاری خود پایدار نیست، نیازمند یک کنترل کننده برای پایدارسازی ماشین و نیز تامین سایر الزام های عملکرد دینامیکی و حالت ماندگار است. لذا در گروه سوم، روشهایی برای کنترل محرکه BDFIM پیشنهاد شده که کنترل برداری^۷ و کنترل مستقیم شار و گشتاور^۸ رایجترین آنها هستند [۱۰-۱۲].

با توجه به طراحی خاص BDFIM، سیمپیچ کنترل میتواند انرژی لحظهای مبادله شده از طریق سیمپیچ قدرت را کنترل کند. این عمل در اثر تزویج مغناطیسی غیرمستقیم بین دو سیمپیچ استاتور محقق میشود. به دلیل پیچیدگی رفتار دینامیکی این ماشین، استفاده از روشهای کنترلی متداول که در سایر ماشینهای الکتریکی استفاده میشود، با دشواریهایی همراه است. با این وجود، مطالعههای پژوهشی منجر به ارائه روشهای مختلف کنترل شده است که میتوان از آنها در کنترل محرکه BDFIM استفاده کرد. در مرجع [۱۳] مطالعهای تحلیلی بر روی پایداری BDFIM انجام گرفته که امکان ارزیابی رفتار دینامیکی این ماشین را تحت اعمال استراتژیهای مختلف کنترلی فراهم میکند. نتایج آزمایشگاهی و تئوری نشان میدهد که کنترل حلقه باز BDFIM، به مقدار زیادی به کمیتهای مکانیکی ماشین وابسته است. مقادیر بزرگ اینرسی^۹ و ضریب ویسکوزیته^{۱۰} باعث بزرگ شدن ناحیه پایداری ماشین میشود. اما با توجه به اینکه طراحان علاقهمند به ضرایب کوچک اصطکاک هستند، عملاً محدوده پایداری کنترل حلقه باز بسیار محدود است.

برای دستیابی به عملکرد مطلوب در حالت ماندگار و دینامیکی، باید استفاده از روشهای کنترل حلقه بسته مورد بررسی قرار گیرد. در مرجع [۱۴] یک کنترل کننده پیشبین مدل لغزشی برای کنترل ساده و موثر توان BDFIM در حالت ژنراتوری ارائه شده است. بهمنظور ردیابی مقادیر مطلوب توانهای اکتیو و راکتیو، کنترل کننده مورد نظر مولفههای جریان در قاب ساکن را به عنوان سطوح لغزش در نظر می گیرد. برای انتخاب بردار ولتاژ مناسب جهت تغذیه سیم پیچ کنترل، یک تابع هزینه براساس خطاهای درجه دوم جریانها تعریف میشود و از الگوریتم بهینهسازی ازدحام ذرات^{۱۱} (PSO) برای تعیین مقدار بهینه بهره کنترل کننده استفاده میشود. در مرجع [۱۵]، تحلیل پایداری BDFIM تحت کنترل حلقه بسته جریان^{۱۲} (CLCC) ارائه شده است. هر چند این کنترل رفتار دینامیکی مشابه کنترل برداری ندارد اما عملکردی مقاوم^{۱۳} داشته و بدلیل نیاز به تعداد کمی حسگر^{۱۴}، پیادهسازی سادهای دارد. تحلیل نظری پایداری، نشاندهنده رفتار پایدار ماشین در تمام محدوده عملکردی است. نتایج آزمایشگاهی نیز موید این موضوع است. در این مقاله پس از تعیین مدل دینامیکی غیرخطی ماشین و کنترلکننده آن برای مطالعه و تحلیل سیستم حلقه بسته، خطیسازی حول نقطه تعادل سیستم انجام شده است. مدل خطیشده دارای ۵ جفت قطب مختلط است که مربوط به PW، PW، روتور، سیستم مکانیکی و کنترلکننده است. هر چند در این مقاله بر مناسب بودن کنترل اسکالر در کاربردهایی نظیر پمپ و فن که نیاز به دینامیکی بالایی ندارند، تاکید شده است اما بدیهی است که برای رسیدن به خواستههای دیگری نظیر کنترل مستقل و دقیق شار و گشتاور و نیز امکان تحقق استراتژی بهمنظور بهبود

بازده محرکه، باید به سوی ساختارهای کنترلی با کارایی بالاتر مانند کنترل برداری و کنترل مستقیم گشتاور حرکت کرد. در مرجع [۱۶]، عملکرد توربین بادی مبتنی بر BDFIM تحت اغتشاشات ناگهانی، که در نتیجه تغییر بار متصل به پایانههای توربین بادی و تغییر سرعت باد رخ میدهد، مورد بررسی قرار می گیرد. در این مقاله از یک طرح کنترلی ساده مبتنی بر کنترل کننده تناسبی–انتگرالی^{۱۹} (PI) برای ثابت نگه داشتن ولتاژ در مقدار یک پریونیت در هنگام تغییر ناگهانی بار و سرعت باد استفاده می شود. در طرح کنترلی مذکور از دو حلقه کنترل جریان برای تنظیم مولفههای d و p جریان سیم پیچ کنترل استفاده شده است. با استفاده از حلقه کنترل توان راکتیو، جریان مرجع محور d به گونهای تنظیم می شود تا ضریب توان واحد و نیز ولتاژ ثابت یک پریونیت تامین شود. جریان مرجع محور p بنز براساس حلقه کنترل سرعت تعیین می گردد. لازم به ذکر است در این مقاله، پارامترهای کنترل کننده IP با استفاده از روش بهینه سازی کلونی مورچه^{۱۵} (ACO) محاسبه می شود. در مرجع [۱۶]، یک استراتژی کنترل ولتاژ مبتنی بر روش کنترل حالت لغزشی رزونانسی برای MDFIM در حالت ژنراتوری برای کاربرد توربین بادی ارائه شده است. در استراتژی پیشنهادی ورودی های کنترلی براساس خطای سرعت و ولتاژ سیم پیچ قدرت مرجع آیاد. تورایین بادی ارائه شده است. در استراتژی پیشنهادی ورودی های کنترلی براساس خطای سرعت و ولتاژ سیم پیچ قدرت به دست می آید.

در مرجع [۱۸] یک روش کنترل برداری برای عملکرد BDFIM بهعنوان یک ژنراتور سرعت متغیر ارائه شده است. کنترل برداری معرفی شده بر روی قاب شار PW اجرا شده و توانایی کنترل همزمان سرعت و توان راکتیو را با استفاده از کنترل کننده تناسبی-انتگرالی (PI) دارد. در این مقاله برای نخستین بار کنترل دینامیکی توان راکتیو برای BDFIM با کمک کنترل برداری که در کاربردهای توربین بادی اهمیت دارد، ارائه شده است. همچنین اثرات تزویج مغناطیسی متقابل بهعنوان اغتشاش درنظر گرفته شده و کنترل کننده از کنترل کننده از معینی اثرات تزویج مغناطیسی متقابل بهعنوان اغتشاش درنظر کرفته شده و کنترل کنندههای IP به گونه این ایند شده است. همچنین اثرات تزویج مغناطیسی متقابل بهعنوان اغتشاش درنظر گرفته شده و کنترل کنندههای IP به گونه کند حلقه کنترل سرعت و کنترل توان راکتیو اشاره کرد. در مرجع [۱۹]، کنترل ارائه شده در این مقاله میتوان به دینامیک کند حلقه کنترل سرعت و کنترل توان راکتیو اشاره کرد. در مرجع [۱۹]، کنترل ارائه شده در این مقاله میتوان به دینامیک کند حلقه کنترل سرعت و کنترل توان راکتیو اشاره کرد. در مرجع [۱۹]، کنترل ارائه شده در این مقاله میتوان به دینامیک کند حلقه کنترل سرعت و کنترل توان راکتیو اشاره کرد. در مرجع [۱۹]، کنترل این شده در این مقاله میتوان به دینامیک کند حلقه کنترل سرعت و کنترل توان راکتیو اشاره کرد. در مرجع [۱۹]، مکان پیادهسازی کنترل برداری سرعت بر روی BDFIM برسی شده است. به همین منظور دو حلقه داخلی برای کنترل جریان PW و PW و یک و PW و یک حلقه خارجی برای کنترل سرعت طراحی شده است. حلقههای داخلی به گونه ای طراحی شده اند که توربی یوان و PW و یک و PW و یک حلقه خارجی برای کنترل سرعت طراحی شده است. حلقههای داخلی به گونه یا طراحی شده اند که ترونج بین دو سیم پیچ استاتور کمینه شود. برای کنترل سرعت طراحی شده است. حلقههای داخلی به گونه مای طراحی شده است. حلقه مای در یک به تونه آزمایشگاهی تایید شده توربیج بین دو سیم پیچ استاتور کمینه شود. برای این منظور از معادلات دینامیکی ماشین برای تعیین کنترل کندههای جریان استفاده شده است. عملکرد دینامیکی مناسی برای یکنترل کندهای ترون بر وی یک نمونه آزمایشگاهی تایید شده است.

به منظور کنترل بدون حسگر سرعت BDFIM، در مرجع [۲۰] از یک مشاهده گر^{۱۷} سیستم تطبیقی مدل مرجع^{۱۸} استفاده شده است که براساس خطای جریان سیم پیچ کنترل طراحی می شود. سیگنال خطا که از ضرب خارجی دو بردار ایجادشده توسط مدل مرجع و مدل تنظیمی تولید می شود به یک تخمینزن^{۱۹} حلقه قفل شده فاز^{۲۰} وارد شده و از خروجی آن، زاویه تخمینی موقعیت روتور به دست می آید. در این مقاله ضمن اثبات پایداری مشاهده گر، عملکرد دینامیکی و حالت ماندگار آن نیز مطالعه و بررسی شده است. در مرجع [۲۱] روشی برای کنترل مستقیم توان اکتیو و راکتیو MDFIM در حالت ژنراتوری مبتنی بر کنترل کننده حالت لغزشی مرتبه دوم ارائه شده است. کنترل کننده پیشنهادی علاوه بر پاسخ سریع به شرایط گذرا، نسبت به نامعینی های ناشی از تغییر پارامترها نیز مقاوم است.

در مرجع [۲۲]، برای حذف تزویج میان کانالهای d و q در کنترل برداری از یک ماتریس دکوپلهساز برای مدل کردن BDFIM در مرجع [۲۲]، برای حذف تزویج میان کانالهای d و q بار بهصورت یک ماتریس با ایجاد یک دستگاه^{۲۱}

کنترلی جدید باعث میشود کنترل کنندههای خطی برای هر یک از کانالهای b و p، متعلق به حلقههای داخلی جریان، به سادگی و مستقل از هم طراحی شوند. در این مرجع بیان شده است که ماتریس ارائه شده نه تنها نیازمند حسگر اضافی و اطلاعاتی از موقعیت روتور نیست، بلکه به دلیل در نظر گرفتن تغییرات در کمیتهای BDFIM و بار، استحکام^{۲۲} کل سیستم کنترلی را افزایش میدهد. در مرجع [۲۳] یک کنترل برداری در راستای ولتاژ شبکه برای BDFIM در کاربرد توربین بادی پیشنهاد میشود که عملکرد آن مبتنی بر کنترل کننده تناسبی-انتگرابی-رزونانسی^{۲۲} (PIRC) است. هنگام وقوع نامتعادلی در پیشنهاد میشود که عملکرد آن مبتنی بر کنترل کننده تناسبی-انتگرابی-رزونانسی^{۲۲} (PIRC) است. هنگام وقوع نامتعادلی در پیشنهاد میشود که عملکرد آن مبتنی بر کنترل کننده تناسبی-انتگرابی-رزونانسی^{۲۲} (PIRC) است. هنگام وقوع نامتعادلی در ساختار ثنبکه، جریان W4 نامتعادل میشود و گشتاور و توان با دو برابر فرکانس W4 نوسان خواهند کرد. با استفاده از این ساختار کنترلی، رفتار دینامیکی ماشین در شرایط نامتعادلی و با در نظر گرفتن کدهای شبکه^۲ و نیازمندیهای BDFIM، به ولتاژ شبکه، جریان W4 نومندی ماشین در شرایط نامتعادلی و با در نظر گرفتن کدهای شبکه^۲ و نیازمندیهای BDFIM، به ولتاژ شبکه، جریان سامل حذف ریپل توان اکتیو، حذف ریپل توان راکتیو و گشتاور، دستیابی به جریان سهاز متعادل برای W2 و با در نظر گرفتن کدهای شبکه^{۲۹} و نیازمندیهای ساختار کنترلی، رفتار دینامیکی ماشین در شرایط نامتعادلی و با در نظر گرفتن کدهای شبکه^{۲۹} و نیازمندیهای BDFIM، به ازای چهار هدف کنترلی شامل حذف ریپل توان اکتیو، حذف ریپل توان راکتیو و گشتاور، دستیابی به جریان سهاز متعادل برای W2، مطالعه میشود.

ساختمان نسبتاً پیچیده BDFIM و وجود معادلات الکتریکی غیرخطی مرتبه شش باعث شده است که کنترل این ماشین با دشواریهایی همراه باشد. بر این اساس استفاده از روشهای کنترل غیرخطی نظیر کنترل تطبیقی مدل مرجع^{۲۵} (MRAC) و کنترل حالت لغزشی برای کنترل سرعت، گشتاور و توان راکتیو ضروری است. در این مقاله یک سامانه کنترلی نوین مبتنی بر دو روش کنترل غیرخطی مذکور ارائه می گردد. در این سامانه برای کنترل حلقه سرعت ژنراتور از روشی مبتنی بر MRAC استفاده می شود. خطای سرعت پس از عبور از این کنترل کننده مقدار مرجع گشتاور را می سازد. برای ساخت ورودیهای کنترلی نیز خطای گشتاور و توان راکتیو از یک کنترل کننده مقدار مرجع گشتاور را می سازد. برای ساخت ورودیهای می کند. حضور این دو کنترل کننده تضمین کننده عملکرد مناسب دینامیکی ژنراتور خواهد بود. به این موضوع در بخش شبیه سازی و با اجرای سناریوهای مختلف به تفصیل پرداخته می شود.

۲- معرفی ماشین القایی دو تحریکه بدون جاروبک

استاتور این ماشین از دو سیم پیچ مجزا تشکیل شده است که برای جلوگیری از کوپلاژ مستقیم بین دو سیم پیچ، تعداد قطب های متفاوتی دارند. روتور این ماشین نیز به گونهای خاص طراحی می شود. متداول ترین ساختاری که در روتور این ماشین به کار می رود روتور آشیانه ای^{۲۶} است. تعداد آشیانه ها که همان تعداد قطب های روتور است برابر با مجموع زوج قطب های سیم پیچ قدرت و کنترل است تا باعث ایجاد کوپلاژ غیر مستقیم میان دو سیم پیچ قدرت و کنترل گردد [۲]. به دلیل ساختار ویژه روتور، حالت های کاری متفاوتی برای این ماشین به دست می آید. اما بهترین عملکرد BDFIM در حالت سنکرون حاصل می شود. در این حالت، فرکانس ولتاژ القایی در سیم پیچ قدرت به واسطه کوپلاژ غیر مستقیم با سیم پیچ کنترل برابر با فرکانس منبع ولتاژ سیم پیچ قدرت است. این شرایط منجر به ایجاد دو میدان توسط سیم پیچهای استاتور می گردد که هم سرعت با روتور می می چرخند. همچنین با توجه به تعداد قطب های روتور، به منظور دستیابی به کوپلاژ غیر مستقیم که اساس تولید گشتاور در این ماشین است، جهت چرخش نیرو محرکه مغناطیسی سیم پیچ قدرت نسبت به روتور، مخالف با جهت چرخش نیرو محرکه مغناطیسی سیم پیچ کنترل خواهد بود. بنابراین سرعت سنگرون ماشین که مستقیم که اساس تولید گشتاور در تعریف می شود [۱]:

$$\omega_{\rm r} = \frac{\omega_{\rm p} + \omega_{\rm c}}{\mathbf{p}_{\rm p} + \mathbf{p}_{\rm c}}$$

که در آن ۹۵ و pp بهترتیب سرعت زاویهای و زوج قطب سیمپیچ قدرت و ۵۵ و pc سرعت زاویهای و زوج قطب سیمپیچ کنترل است. مقادیر ۹۵ و ۵۵ میتواند با توجه به توالی فازها، مثبت و یا منفی باشد. به دلیل آنکه توالی فاز سیمپیچ قدرت غالباً مثبت است بنابراین با توجه به توالی فاز سیمپیچ کنترل دو نوع عملکرد وجود دارد: عملکرد زیر سنکرون، که در آن، ۵۰ مقدار منفی دارد و عملکرد فوق سنکرون که در آن، ۵۰ مقدار مثبت دارد. لازم به ذکر است که اگر در رابطه (۱) فرکانس سیمپیچ کنترل صفر شود، سرعت بهدست آمده را سرعت طبیعی^{۲۷} مینامند. لازم به ذکر است سرعت طبیعی ماشین شبیهسازی شده در این مقاله ۵۰۰ دور بر دقیقه است. مدل دینامیکی ماشین در قاب شار سیمپیچ قدرت بهصورت ذیل بیان میشود [۱]:

$$\vec{\mathbf{V}}_{\mathbf{p}} = \mathbf{R}_{\mathbf{p}}\vec{\mathbf{I}}_{\mathbf{p}} + \frac{d\lambda_{\mathbf{p}}}{dt} + j\vec{\lambda}_{\mathbf{p}} \tag{(7)}$$

$$\vec{\lambda}_{\rm p} = \mathbf{L}_{\rm p} \vec{\mathbf{I}}_{\rm p} + \mathbf{L}_{\rm pr} \vec{\mathbf{I}}_{\rm r} \tag{(7)}$$

$$\vec{\mathbf{V}}_{c} = \mathbf{R}_{c}\vec{\mathbf{I}}_{c} + \frac{d\lambda_{c}}{dt} + \mathbf{j}(\omega_{p} - (\mathbf{p}_{p} + \mathbf{p}_{c})\omega_{r})\vec{\lambda}_{c}$$
(f)

$$\vec{\lambda}_{c} = L_{c}\vec{I}_{c} + L_{cr}\vec{I}_{r}$$
(Δ)

$$\vec{V}_{r} = 0 = R_{r}\vec{I}_{r} + \frac{d\lambda_{r}}{dt} + j(\omega_{l} - p_{p}\omega_{r})\vec{\lambda}_{r}$$
(8)

$$\vec{\lambda}_{\rm r} = L_{\rm r}\vec{\rm I}_{\rm r} + L_{\rm pr}\vec{\rm I}_{\rm p} + L_{\rm cr}\vec{\rm I}_{\rm c} \tag{Y}$$

$$T_{e} = \frac{3}{2} p_{p} \left| \vec{\lambda}_{p} \right| i_{pq} + \frac{3}{2} p_{c} \left[-\frac{L_{cr}}{L_{pr}} \left| \vec{\lambda}_{p} \right| i_{cq} + \frac{L_{p} L_{cr}}{L_{pr}} (i_{pd} i_{cq} - i_{pq} i_{cd}) \right]$$
(A)

$$Q_p = \frac{3}{2} (v_{pq} i_{pd} - v_{pd} i_{pq})$$
(9)

پارامترها و متغیرهای به کار رفته در معادلههای (۲) تا (۷)، در جدول (۱) معرفی شدهاند.

Table (1): Parameters and variables جدول (۱): پارامترها و متغیرها

پارامتر	نماد
بردارهای ولتاژ ، جریان و شار	$\vec{V}$, $\vec{I}$, $\vec{\lambda}$
مقاومت سیمپیچهای قدرت، کنترل و روتور	$R_p R_c, R_r$
اندوکتانس خودی سیم _ا پیچهای استاتور و روتور	L _p , L _c , L _r
اندوکتانس متقابل سیمپیچهای استاتور و روتور	L _{pr} , L _{cr}

۳- معرفی کنترل تطبیقی مدل مرجع برای حلقه کنترل سرعت

قاعده موسسه فنآوری ماساچوست^{۲۸}(MIT)، روش اصلی کنترل تطبیقی مدل مرجع است. اما تضمینی وجود ندارد که یک کنترل کننده تطبیقی براساس قاعده MIT سیستم حلقه بسته پایداری را نتیجه دهد. بنابراین در این مقاله، مطابق شکل (۱) از نظریه لیاپانوف برای طراحی MRAC استفاده می شود. متغیرهای سیستم تطبیقی مدل مرجع بکار رفته در شکل (۱) در جدول (۲) معرفی شدهاند. در گام نخست یک معادله دیفرانسیل برای خطا بهدست میآید. این معادله دیفرانسیل شامل پارامترهای قابل تنظیم است. سیس یک تابع لیایانوف و یک مکانیزم تنظیم به گونهای پیدا می شود که خطا به سمت صفر میل کند. با توجه به آنکه ثابت زمانی مدارهای الکتریکی سریعتر از ثابت زمانی مکانیکی است در نتیجه میتوان برای کنترل حلقه سرعت به روش مدل مرجع، مطابق شکل (۲)، BDFIM را با یک معادله دیفرانسیل مرتبه اول مدل کرد: $\dot{\omega}_{\rm r} = -a\omega_{\rm r} + b\Delta\omega_{\rm r}^*$ $(1 \cdot)$ که در آن a و b ضرایب سیستم هستند. بالانویس * نشاندهنده مقدار مرجع سرعت است. برای دستیابی به پاسخ مطلوب، مدل مرجع بهصورت ذیل انتخاب می شود: $\dot{\omega}_{\rm rm} = -a_{\rm m}\omega_{\rm rm} + b_{\rm m}\omega_{\rm r}^*$ (11)در رابطه فوق am و bm ضرایب مدل مرجع هستند که با تنظیم آنها عملکرد مطلوب سیستم حاصل می شود و خروجی سیستم مقدار خروجي مدل مرجع را دنبال خواهد كرد. با توجه به شكل (٢)، خطا بهصورت رابطه (١٢) تعريف مي شود: (17) $e = \omega_r - \omega_{rm}$

شکل (۲): بلوک دیاگرام کنترل تطبیقی مدل مرجع برای کنترل سرعت Figure (2): MRAC block diagram for speed control

همچنین کنترل کننده نیز بهصورت (۱۳) است:
(۱۳)

$$\Delta \omega_r^* = \theta_1 \omega_r^* - \theta_2 \omega_r$$

 $\Delta \omega_r^* = \theta_1 \omega_r^* - \theta_2 \omega_r$
 $\Delta \omega_r^* = \theta_1 \omega_r^* - \theta_2 \omega_r$
 $\Delta \omega_r^* = \theta_1 \omega_r^* - \theta_2 \omega_r$
 $\Delta \omega_r^* = \theta_1 \omega_r^* - \theta_2 \omega_r$
(۱۴)
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_2 + a - a_m)\omega_r} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_2 + a - a_m)\omega_r} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_2 + a - a_m)\omega_r} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = \theta_1 \omega_r^* - \omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_2 + a - a_m)\omega_r} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = \theta_1 \omega_r^* - \omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_2 + a - a_m)\omega_r} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_2 + a - a_m)\omega_r} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_2 + a - a_m)\omega_r} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_2 + a - a_m)\omega_r} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_2 + a - a_m)\omega_r} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_2 + a - a_m)\omega_r} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_2 + a - a_m)\omega_r} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_2 + a - a_m)\omega_r} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_2 + a - a_m)\omega_r} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_2 + a - a_m)\omega_r} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_2 + a - a_m)\omega_r} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_2 + a - a_m)\omega_r} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_2 + a - a_m)\omega_r} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_2 + a - a_m)\omega_r} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_2 + a - a_m)\omega_r} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_2 + a - a_m)\omega_r} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_1 - b_m)\omega_r^*} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_1 - b_m)\omega_r^*} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_1 - b_m)\omega_r^*} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_1 - b_m)\omega_r^*} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_1 - b_m)\omega_r^*} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_1 - b_m)\omega_r^*} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_1 - b_m)\omega_r^*} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m e^{-(b\theta_1 - b_m)\omega_r^*} + (b\theta_1 - b_m)\omega_r^*$
 $\Delta \omega_r^* = -a_m$

$$\begin{cases} \dot{\mathbf{V}} < \mathbf{0} & \forall \mathbf{e} \neq \mathbf{0} \\ \dot{\mathbf{V}} = \mathbf{0} & \forall \mathbf{e} = \mathbf{0} \end{cases}$$
(19)

بنابراین از رابطههای (۱۳) و (۱۴) داریم:

$$\dot{v} = e\dot{e} + \frac{1}{\gamma}(b\theta_1 - b_m)\dot{\theta}_1 + \frac{1}{\gamma}(b\theta_2 + a - a_m)\dot{\theta}_2 = -a_me^2 + \frac{1}{\gamma}(b\theta_1 - b_m)\dot{(\theta}_1 + \gamma\omega_r^*e) + \frac{1}{\gamma}(b\theta_2 + a - a_m)\dot{(\theta}_2 - \gamma\omega_r e)$$
(۱۷)
(۱۷)
در نتیجه برای تحقق رابطه (۱۶)، قوانین تطبیق براساس رابطه (۱۸) تعیین میشود:
 $\dot{\theta}_1 = -\gamma\omega_r^*e, \quad \dot{\theta}_2 = -\gamma\omega_r^*e$
(۱۸)
با توجه به رابطههای (۱۷) و (۱۸)، برای اثبات پایداری مجانبی سیستم حلقه بسته (۱۴) نیازمند استفاده از لم باربالات هستیم
[۲]. لذا مشتق دوم رابطه (۱۷) با لحاظ نمودن قوانین تطبیق (۱۸) عبار تست از:

 $\ddot{V} = -2a_{m}e\dot{e}$

با توجه به رابطههای (۱۵) و (۱۷)، e محدود است. از طرفی سیگنال مرجع ۵m و مشتق مرتبه اول آن و سیگنال ™ شنیز محدود است. با توجه به رابطه (۱۴)، مشتق خطا یعنی محدود است. با توجه به رابطه (۱۴)، مشتق خطا یعنی (de/dt) محدود است. با توجه به رابطه (۱۹)، میتوان نتیجه گرفت که ۵r نیز محدود است. لذا با توجه به رابطه (۱۴)، مشتق خطا یعنی (de/dt) محدود است. با گذشت زمان 00 یعنی پایداری مجانبی تضمین می شود.

۴- کنترل ساختار متغیر

(19)

با توجه به ماهیت غیرخطی ماشینهای الکتریکی، چنانچه ولتاژ مرجع توسط کنترلکنندههای غیرخطی تولید گردد، عملکرد مطلوبتري از درايو الكتريكي بهدست ميآيد. در اين ميان كنترلكننده حالت لغزشي به علت مقاوم بودن نسبت به تغييرات و نامعینیهای موجود در پارامترهای سیستم تحت کنترل، پاسخ دینامیکی سریع و همچنین توانایی جبران اثرات اغتشاش و عدم قطعیتها، مورد توجه محققین درایوهای الکتریکی قرار گرفته است. اما مقاوم بودن این نوع کنترل کننده تنها مربوط به فاز لغزش آن است و فاز رسیدن بهگونهای طراحی میشود که مسیرهای حالت مکانیکی سیستم هر چه سریعتر به فاز لغزش منتهی گردد. به عبارت دیگر، دینامیک سیستم برای تمام زمانها بهطور کامل مقام نیست. بنابراین کنترلکنندههای حالت لغزشی متعارف دارای این ضعف اساسی هستند که ممکن است کنترل کننده نتواند پایداری خود را در فاز رسیدن نسبت به نامعینیها و اغتششات حفظ نماید [۲۵،۲۶]. همچنین عیب دیگر کنترل به روش حالت لغزشی، وجود پدیده شوریدگی^{۲۹} است. بهمنظور بهبود قوام سیستم نسبت به نامعینیها و در عین حال حذف پدیده شوریدگی سیستم کنترلی، در این بخش یک روش کنترلی که در واقع ترکیبی از کنترلکننده PI و کنترلکننده حالت لغزشی است تحت عنوان کنترل ساختار متغیر به کار گرفته می شود [۲۷]. این کنترل کننده تر کیبی در عین سادگی در اجرا، دارای ویژگیهای مطلوب کنترل کنندهی خطی یعنی عملکرد آرام و بدون شوریدگی، و محاسن کنترلکننده حالت لغزشی یعنی قوام نسبت به نامعینیها است. از دیگر مزایای این روش کنترلی می توان به عدم وابستگی به پارامترهای سیستم اشاره کرد. پارامترهای کنترلی، توان راکتیو و گشتاور ماشین است. وظيفه اصلى كنترلكننده ساختار متغير دستيابي سريع به كنترل توان راكتيو و گشتاور است. اين روش كنترلي مزايايي مانند عملکرد نرم و مقاوم در مقابل اغتششات دارد. یک واحد SVM وظیفه تولید سیگنالهای کلیدزنی (Sa,Sb,Sc) را بر عهده می گیرد. سطح لغزش به صورت ذیل تعریف می شود:

$$\mathbf{S}_{\mathbf{Q}_{p}} = \mathbf{e}_{\mathbf{Q}_{p}} + \mathbf{c}_{\mathbf{Q}_{p}} \cdot \int \mathbf{e}_{\mathbf{Q}_{p}} \tag{(\boldsymbol{\Upsilon} \boldsymbol{\cdot})}$$

$$\begin{split} \mathbf{S}_{T_e} &= \mathbf{e}_{T_e} + \mathbf{c}_{T_e} \cdot \int \mathbf{e}_{T_e} \\ \mathbf{S}_{T_e} &= \mathbf{e}_{T_e} + \mathbf{c}_{T_e} \cdot \int \mathbf{e}_{T_e} \\ \mathbf{S}_{T_e} &= \mathbf{e}_{T_e} - \mathbf{Q}_{P} \\ \mathbf{e}_Q &= \mathbf{Q}_P^p - \mathbf{Q}_P \\ \mathbf{e}_{T_e} &= \mathbf{T}_e^* - \mathbf{T}_e \\ \mathbf{e}_{T_e} &= \mathbf{T}_e^* - \mathbf{T}_e \\ \mathbf{C}_{T} &= \mathbf{T}_e^* - \mathbf{T}_e \\ \mathbf{C}_{T} &= \mathbf{Q}_{P} \\ \mathbf{C}_{T_e} &= \mathbf{Q}_{P} \\ \mathbf{C}_{P} \\ \mathbf{C$$

کنترل گشتاور تولید میگردند:

$$*_{cd} = (K_{PQ_p} + \frac{K_{IQ_p}}{s}) \cdot (e_{Q_p} + K_{VSCQ_p} \cdot Sgn(S_{Q_p}))$$
(74)

$$\mathbf{v}_{cq}^{*} = (\mathbf{K}_{PTe} + \frac{\mathbf{K}_{TTe}}{s}).(\mathbf{e}_{Te} + \mathbf{K}_{VSCTe}.Sgn(S_{Te}))$$
(7 Δ)

که در آن، s عملگر لاپلاس است. ضرایب به کار رفته در رابطه های فوق در جدول (۳) معرفی شده اند. با انتخاب ضرایب مناسب برای کنترل کننده خطی و کنترل کننده حالت لغزشی بهترین پاسخ از لحاظ قوام سیستم و همچنین بهترین پاسخ زمانی بدون عیب پدیده شوریدگی قابل حصول است. در حالت گذرا، جمله اول داخل پرانتز دوم رابطه های (۲۴) و (۲۵) در مقایسه با جمله دوم خیلی بزرگتر است و لذا در این حالت، کنترل کننده خطی PI غالب است. به عبارت دیگر، در این بازه زمانی، سیستم کنترل به طور غالب یک IP است. از طرف دیگر، در حالت ماندگار، مقادیر فوق به سمت صفر میل می کنند و جمله ی شامل تابع علامت، غالب است. در این شرایط برای کاهش پدیده شوریدگی، این جمله از یک IP عبور داده شده است (یک فیلتر پایین گذر). بلوک دیاگرام کلی سیستم شامل کنترل مدل مرجع سرعت و نیز کنترل گشتاور و توان راکتیو براساس روش حالت لغزشی در شکل (۳) نشان داده شده است.

Table (3): The coefitionts of variable structure control laws جدول (۳): ضرایب قوانین کنترل ساختار متغیر

نقش	ضرايب
بهرههای کنترلکننده PI	$\mathrm{K_{PQ_{p}}}$, $\mathrm{K_{ITe}}$, $\mathrm{K_{PTe}}$, $\mathrm{K_{IQ_{p}}}$
بهرههای کنترلکننده حالت لغزشی	K_{VSCQ_p} , K_{VSCTe}

شکل (۳): بلوک دیاگرام سیستم کنترلی Figure (3): Block diagram of control system

۵- نتایج شبیهسازی

در این قسمت به منظور بررسی صحت عملکرد روش پیشنهاد شده، شبیهسازی در نرمافزار سیمولینک متلب^{۳۰} انجام میپذیرد. تمامی شبیهسازیها بر مبنای مشخصات یک BDFIM نمونه انجام میشود که مقادیر پارامترهای مهم آن در جدول (۴) آمده است. کنترل سرعت روتور در کاربردهای مختلف از اهمیت بالایی برخوردار است. مقایسه پاسخ کنترل کننده مدل مرجع با PI در هنگام تغییر سرعت مرجع در ثانیه ۵۱م از مقدار ۰/۶ پریونیت به ۱/۲ پریونیت در شکل (۴) نشان داده شده است (مقدار سرعت مبنا ۵۰۰ دور بر دقیقه است که سرعت طبیعی ژنراتور است). همان طور که مشاهده می شود پاسخ سیستم بهبود قابل توجه یافته است. شکل (۵) عملکرد سیستم را هنگام افزایش پلهای توان مکانیکی ورودی در ثانیه ۵۱م نشان می دهد. مطابق این شکل پاسخ زمانی سیستم کنترل سرعت سریعتر از کنترل کننده IP است و در لحظه افزایش توان ورودی، سرعت ژنراتور در یک زمان محدود حول مقدار مرجع نوسان کرده و سپس در توان ورودی جدید، کنترل سرعت به خوبی اجرا می شود.

Table (4): BDFIM parameters

جدول (۴): پارامترهای BDFIM				
مقدار	كميت	مقدار	كميت	
•/•٩٩٨	$L_{cr}^{P}(H)$	٢	زوج قطب PW	
•/••۴٧	$L_{lp}(H)$	۴	زوج قطب CW	
۰/۰۰۵۳	$L_{lc}^{P}(H)$	۱۸۰	ولتاژ PW/CW (V)	
•/•٢•۶	$L_{lr}^{P}(H)$	۱.	جريان PW (A)	
1/3012	$R_{p}\left(\Omega\right)$	۴/۵	جريان CW (A)	
$\mathcal{T}/\mathcal{V}$) $\mathcal{V}$)	$R_c^P(\Omega)$	۲۰	گشتاور نامی (N.m)	
1/1888	$R_{r}^{P}\left(\Omega\right)$	•/1888	(H) L _{pr}	

شکل (۴): اثر تغییر مقدار مرجع سرعت بر سرعت ژنراتور Figure (4): Effect of reference speed change on generator speed (a) Model reference controller (b) PI Controller

شکل (۷): اثر تغییر توان مکانیکی ورودی بر توان اکتیو ژنراتور Figure (7): Effect of mechanical input power change on generator active power

شکل (۸): مسیر شار سیم پیچ کنترل به ازای تغییر در توان مکانیکی ورودی Figure (8): CW flux trajectory for change of mechanical input power

در شکل (۶)، موج توان راکتیو در حضور کنترل کنندههای حالت لغزشی و PI هنگام تغییر توان مکانیکی ورودی در ثانیه ۵۱م از ۲/۱۵ پریونیت به ۵/۰ پریونیت نشان داده شده است. در این شکل برتری عملکرد کنترل کننده غیرخطی در مقایسه با کنترل کننده خطی مشهود است بر این اساس هرچند در لحظه تغییر بار، مقدار بالازدگی توان راکتیو سیمپیچ قدرت در حضور کنترل کننده حالت لغزشی در حدود ۲۵/۰ پریونیت است اما به سرعت به مقدار مرجع می سد. در شکل (۷) نیز وضعیت تغییر توان اکتیو ژنراتور هنگام تغییر بار نمایش داده شده است. شکل (۸) نشان دهنده مسیر حالت شارهای دومحوری سیمپیچ کنترل هنگام تغییر توان مکانیکی ورودی است. مطابق شکل (۹) با تغییر سرعت مرجع از مقدار ۶/۰ پریونیت به ۲/۱ پریونیت، سرعت ژنراتور از زیرسنکرون به فوق سنگرون تغییر می کند. همانطور که ملاحظه می گرده، توالی فاز جریان سیمپیچ کنترل هنگام رسیدن سرعت ژنراتور به ۱ پریونیت (سرعت طبیعی) تغییر می کند. شکل (۱۰) پاسخ کنترل کننده سرعت مدل مرجع را به-ژنراتور از زیرسنکرون به فوق سنگرون تغییر می کند. همانطور که ملاحظه می گرده، توالی فاز جریان سیمپیچ کنترل هنگام ازای تغییرات همزمان سرعت مرجع و توان مکانیکی ورودی به مورت پلهای نشان می دهد. در این سناریو، سرعت مرجع در ثانیه ۱۳م از مقدار ۶/۰ به ۱/۲ پریونیت افزایش یافته و مجدداً در ثانیه ۶ام به مقدار اولیه ۶/۰ پریونیت کاهش می یابد. همچنین همزمان با تغییرات مقدار مرجع سرعت، میزان توان مکانیکی ورودی در ثانیه ۳ام از ۵/۵، پریونیت کاهش می یابد. همچنین یافته و در ثانیه ۶ام، به مقدار اولیه ۲/۰ پریونیت کاهش می یابد. همان طور که مشاهده می شود کنترل کننده مدل مرجع پاسخ دینامیکی مناسبی را در برابر تغییرات پلهای همزمان توان مکانیکی ورودی و سرعت مرجع ارائه می دهد.

شکل (۱۰): سرعت ژنراتور هنگام تغییر همزمان سرعت مرجع و توان مکانیکی ورودی Figure (10): Generator speed when changing the reference speed and mechanical input power simultaneously

شکل (۱۱) نیز عملکرد مطلوب سیستم کنترلی در کنترل توان راکتیو هنگام تغییرات پلهای همزمان توان مکانیکی ورودی و سرعت مرجع را نشان میدهد. علاوه بر این شکل موج توان اکتیو ژنراتور و نیز الگوی تغییر توان مکانیکی ورودی مربوط به این سناریو بهترتیب در شکلهای (۱۱–ب) و (۱۲) نشان داده شده است.

شکل (۱۱): عملکرد سیستم کنترلی هنگام تغییر همزمان سرعت مرجع و توان مکانیکی ورودی Figure (11): Performance of control system when changing the reference speed and mechanical input power simultaneously (a) Reactive power (b) Active power

شکل (۱۲): الگوی توان مکانیکی ورودی هنگام تغییر همزمان سرعت مرجع و توان مکانیکی ورودی Figure (12): Profile of mechanical input power when changing the reference speed and mechanical input power simultaneously

۶- نتیجهگیری

در این مقاله، کنترل برداری سرعت مبتنی بر روش غیرخطی برای ژنراتور القایی دوتحریکه بدون جاروبک بررسی و شبیهسازی گردید. سیستم کنترلی به کار گرفته شده از دو بخش شامل کنترل تطبیقی مدل مرجع برای کنترل سرعت و کنترل کننده ترکیبی مبتنی بر حالت لغزشی و PI برای کنترل توان راکتیو و گشتاور تشکیل شده است. الگوریتم مدل مرجع منجر به یک کنترل کننده مقاوم با امکان دستیابی به عملکرد دینامیکی قابل قبول میشود.

از دیدگاه بهرهبردار بسیار حائز اهمیت است که یک کنترلکننده بتواند هنگام تغییر ناگهانی توان مکانیکی ورودی، پایداری سیستم را حفظ و پاسخ دینامیکی مطلوب را تامین کند. لذا در این مقاله رفتار ژنراتور در صورت افزایش دو برابری توان مکانیکی ورودی مورد مطالعه قرار گرفت. نتایج نشان داد که پس از افزایش توان مکانیکی ورودی، سرعت روتور و توان راکتیو سیمپیچ کنترل طی یک مدت زمان مناسب و با مقدار قابل قبول بالازدگی میتوانند مقادیر مرجع خود را مجدداً و بدون از دست رفتن پایداری دنبال کنند.

References

مراجع

- H.R. Mosaddegh Hesar, H. Abootorabi Zarchi, G.R. Arab Markadeh, "Online MTPTA and MTPIA control of brushles doubly-fed induction motor drives", IEEE Trans. on Power Electronics, vol. 36, no. 1, pp. 691-701, Jan. 2021 (doi: 10.1109/TPEL.2020.3000150).
- [2] M. Yousefian, H. Abootorabi Zarchi, H. Gorginpour, "Modified steady state modelling of brushless doubly fed induction generator taking core loss components into account", IET Electric Power Applications, vol. 13, no. 9, pp. 1402-1412, Sept. 2019 (doi: 10.1049/iet-epa.2019.0133).
- [3] S. Abdi, E. Abdi, R. McMahon, "A Study of unbalanced magnetic pull in brushless doubly-fed machines", IEEE Trans. on Energy Conversion, vol. 30, no. 3, pp. 1218-1227, Sept. 2015 (doi: 10.1109/TE-C.2015.2394912).
- [4] S. Abdi, E. Abdi, A. Oraee, R. McMahon, "Investigation of magnetic wedge effects in large-scale BDFMs", Proceeding of the IET/RPG, pp. 1-4, Beijing, China, Sept. 2013 (doi: 10.1049/cp.2013.1849).
- [5] U. Shipurkar, K. Ma, H. Polinder, F. Blaabjerg, J.A. Ferreira, "A review of failure mechanisms in wind turbine generator systems", Proceeding of the IEEE/EPE, pp. 1-10, Geneva, Switzerland, Sept. 2015 (doi: 10.1109/EPE.2015.7311669).
- [6] F. Zhang, S. Yu, Y. Wang, S. Jin, M.G. Jovanovic, "Design and performance comparisons of brushless doubly fed generators with different rotor structures", IEEE Trans. on Industrial Electronics, vol. 66, no. 1, pp. 631-640, Jan. 2019 (doi: 10.1109/TIE.2018.2811379).
- [7] L. Jia, "Equivalent circuit parameters calculation of a wound rotor brushless doubly-fed machine based on finite element analysis", Proceeding of the IEEE/INTERMAG, pp. 1-1, Beijing, China, May 2015 (doi: 10-.1109/INTMAG.2015.7157610).
- [8] H. Gorginpour, H. Oraee, R.A. McMahon, "A novel modeling approach for design studies of brushless doubly fed induction generator based on magnetic equivalent circuit", IEEE Trans. on Energy Conversion, vol. 28, no. 4, pp. 902-912, Dec. 2013 (doi: 10.1109/TEC.2013.2278486).
- [9] R. Sadeghi, S.M. Madani, M. Agha-kashkooli, M. Ataei, "Reduced-order model of cascaded doubly fed induction generator for aircraft starter/generator", IET Electric Power Applications, vol. 12, no. 6, pp. 757-766, July 2018 (doi: 10.1049/iet-epa.2017.0579).
- [10] F. Barati, S. Shao, E. Abdi, H. Oraee, R. McMahon, "Generalized vector model for the brushless doubly-fed machine with a nested-loop rotor", IEEE Trans. on Industrial Electronics, vol. 58, no. 6, pp. 2313-2321, June 2011 (doi: 10.1109/TIE.2010.2064279).
- [11] I. Sarasola, J. Poza, M.A. Rodriguez, G. Abad, "Direct torque control design and experimental evaluation for the brushless doubly fed machine", Energy Conversion Management, vol. 52, no. 2, pp. 1226-1234, Feb. 2011 (doi: 101016/jenconman201009018).
- [12] M. Ahmadian, B. Jandaghi, H. Oraee, "Maximum torque per Ampere operation of brushless doubly-fed induction machines", Renewable Energy and Power Quality Journal, vol. 1, no. 9, pp. 981-985, May 2011 (doi: 10.24084/repqj09.518).
- [13] J. Poza, E. Oyarbide, D. Roye, I. Sarasola, "Stability analysis of a BDFM under open loop voltage control", Proceeding of the IEEE/EPE, pp. 1-10, Dresden, Germany, 11-14 Sept. 2005 (doi: 10.1109/EPE.2005.21-9536).
- [14] A. Dountio, E.D. Kenmoe Fankem, G. Golam, "Control of a BDFIG based on current and sliding mode predictive approaches", Journal of Control, Automation and Electrical Systems, vol. 31, no. 1, pp. 636-647, Jan. 2020 (doi: 10.1007/s40313-020-00566-z).
- [15] I. Sarasola, J. Poza, E. Oyarbide, M.A. Rodriguez, "Stability analysis of a brushless doubly-fed machine under closed loop scalar", Proceeding of the IEEE/IECON, pp. 1527-1532, Paris, France, Nov. 2006 (doi: 10.1109/IECON.2006.347553).
- [16] K.S.A. EL-Naeem, G. El-Saady, A. Yousef, E.A. Ibrahim, "Anti-colony PI controllers based high performance brushless doubly fed induction generator driven by wind turbine", Proceeding of the IEEE/ CPERE, pp. 51-56, Aswan, Egypt, Feb. 2020 (doi: 10.1109/CPERE45374.2019.8980253).
- [17] K. Ji, S. Huang, "Direct flux control for stand-alone operation brushless doubly fed induction generators using a resonant-based sliding-mode control approach", Energies, vol. 11, no. 4, pp. 220-228, April 2018 (doi: 0.3390/en11040814).

- [18] J. Poza, E. Oyarbide, I. Sarasola, M. Rodriguez, "Vector control design and experimental evaluation for the brushless doubly fed machine", IET Electric Power Applications, vol. 3, no. 4, pp. 247-256, July 2009 (doi: 10.1049/iet-epa.2008.0090).
- [19] J. Yang, W. Tang, G. Zhang, Y. Sun, S. Ademi, F. Blaabjerg, Q. Zhu, "Sensorless control of brushless doubly fed induction machine using a control winding current MRAS observer", IEEE Tran. on Industrial Electronics, vol. 66, no. 1, pp. 728-738, Jan. 2019 (doi: 10.1109/TIE.2018.2831168).
- [20] R. Sadeghi, S.M. Madani, M. Ataei, M.R. Agha-Kashkooli, S. Ademi, "Super-twisting sliding mode direct power control of a brushless doubly fed induction generator", IEEE Trans. on Industrial Electronics, vol. 65, no. 11, pp. 9147-9156, Nov. 2018 (doi: 10.1109/TIE.2018.2818672).
- [21] L. Sun, Y. Chen, J. Su, D. Zhang, L. Peng, Y. Kang, "Decoupling network design for inner current loops of stand-alone brushless doubly fed induction generation power system", IEEE Trans. on Power Electronics, vol. 33, no. 2, pp. 957-963, Feb. 2018 (doi: 10.1109/TPEL.2017.2734108).
- [22] J. Chen, W. Zhang, B. Chen, Y. Ma, "Improved vector control of brushless doubly fed induction generator under unbalanced grid conditions for offshore wind power generation", IEEE Trans. on Energy Conversion, vol. 31, no. 1, pp. 293-302, Mar. 2016 (doi: 10.1109/TEC.2015.2479859).
- [23] R. Tafazzoli-Mehrjardi, N. Farrokhzad-Ershad, B. Rahrovi, M. Ehsani, "Brushless doubly-fed induction machine with feed-forward torque compensation control", Proceeding of the IEEE/TPEC, pp. 1-6, Texas, USA, Feb. 2021 (doi: 10.1109/TPEC51183.2021.9384974).
- [24] H.K. Khalil, "Nonlinear Control", Pearson, 3rd Edition, Dec. 2001.
- [25] H.R. Mosaddegh, H. Abootorabi-Zarchi, "Maximum torque per Ampere control of brushless doubly fed induction generator using variable structure approach for wind turbine applications", Journal of Electric Systems and Signals, vol. 3, no. 1, pp. 1-8, Spring 2015 (doi: 10.22067/ESS.V3I1.31039).
- [26] H. Moghadassi, M.R. Moradian, "Dynamic response and low-voltage ride-through improvement for a DFIG, using an integral sliding mode controller with an adjustable reactive power reference value", Journal of Intelligent Procedures in Electrical Technology, vol. 14, no. 55, pp. 13-26, Dec. 2023 (in Persian).
- [27] C. Lascu, I. Boldea, F. Blaabjerg, "Direct torque control of sensorless induction motor drives: A slidingmode approach", IEEE Trans. on Industry Applications, vol. 40, no. 2, pp. 582-590, April 2004 (doi: 10.11-09/TIA.2004.824441).

زيرنويسها

- 1. Brushless doubly fed induction machine (BDFIM)
- 2. Power winding (PW)
- 3. Control winding (CW)
- 4. Finite element (FE)
- 5. Magnetic equivalent circuit (MEC)
- 6. Electric equivalent circuit (EEC)
- 7. Vector control
- 8. Direct torque and flux control
- 9. Inertia
- 10. Friction coefficient
- 11. Particle swarm optimization (PSO)
- 12. Closed loop current control (CLCC)
- 13. Robust
- 14. Sensor
- 15. Ant colony optimization (ACO)
- 16. Proportional-integral (PI)
- 17. Observer
- 18. Model reference adaptive system (MRAS)
- 19. Estimator
- 20. Phase-locked loop (PLL)
- 21. Plant
- 22. Robustness
- 23. Proportional-integral- resonant controller (PIRC)
- 24. Grid codes
- 25. Model reference adaptive control (MRAC)
- 26. Nested-loop
- 27. Natural speed
- 28. Massachusetts institute of technology (MIT)

کنترل برداری سرعت و توان ...../داود ابوترابی زارچی- حسین ابوترابی زارچی- حیمدرضا مصدق حصار- محمدعلی صلاح منش

29. Chattering phenomenon30. MATLAB/Simulink